บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของแม่บ้านเกษตรกรในการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ ณ อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ในส่วนของการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

1. ข้อมูลทั่วไป เศรษฐกิจและสังคม ข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ทั่วไป ของแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

2. ข้อมูลทางด้านการมีส่วนร่วมของแม่บ้านเกษตรกรในการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ แบ่งออกเป็น

2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลี้ยงสัตว์

2.2 การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ในครอบครัว

2.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ เป็นการพิจารณาประกอบตารางแจกแจงความถี่ อัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ยและแสดงอันดับค่าคะแนนเฉลี่ยโดยอ้างอิงจากเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

3. การทดสอบสมมติฐาน แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร แบ่งออกเป็น

3.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลี้ยงสัตว์ของแม่บ้านเกษตรกร คำนวนด้วยค่า Chi - square

3.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ คำนวนด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson product moment correlation

4. ปัญหาอุปสรรค ความต้องการ และข้อเสนอแนะของแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เศรษฐกิจและสังคม ข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงและความรู้เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ทั่วไป

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของแม่บ้านเกษตรกร

1.1 **อายุ** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี มากที่สุด ร้อยละ 36.7 อายุระหว่าง 20-30 ปี ร้อยละ 28.8 อายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 22.6 อายุระหว่าง 51-60 ปีร้อยละ 9.6 อายุต่ำกว่า 20 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไปมีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 1.1 ตามลำดับ อายุโดยเฉลี่ย 37.5 ปี

1.2 **การศึกษา** แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่เรียนหนังสือจบชั้น ป.4 คือมีจำนวนถึงร้อยละ 57.6 รองลงมาคือแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่ได้เรียนหนังสือ มีจำนวนถึงร้อยละ 21.5 และแม่บ้านเกษตรกรเคยเรียนหนังสือต่ำกว่าระดับชั้นประถมปีที่ 4 ร้อยละ 8.5 นอกนั้นเป็นผู้เรียนจบชั้น ป.5-6, ป.7, ม.ศ.1-3 (ม.1-3) และเป็นผู้จบการศึกษาในระดับอื่น ๆ เช่นการศึกษานอกระบบโรงเรียน (กศน.)

1.3 **ระดับการอ่านหนังสือภาษาไทยออก** แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่สามารถอ่านออกเขียนได้คิดเป็นร้อยละ 61.0 รองลงมาเป็นแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 25.4 อ่านหนังสือภาษาไทยไม่ออกเลย และแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 13.6 อ่านหนังสือได้คล่อง

1.4 **ระยะเวลาการสมรส** แม่บ้านเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นผู้ที่สมรสแล้ว และยังอยู่ด้วยกันกับสามี โดยแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 37.9 มีระยะเวลาการสมรส 11-20 ปี รองลงมาแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 29.4 มีระยะเวลาการสมรส 1-10 ปี แม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 20.9 มีระยะเวลาการสมรส 21-30 ปี นอกจากนี้เป็นแม่บ้านเกษตรกรที่มีระยะเวลาการสมรส 31-40 ปี และมากกว่า 40 ปี ตามลำดับ ระยะเวลาการสมรสเฉลี่ย 17.22 ปี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

1.5 จำนวนบุตร แม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 53.7 มีจำนวนบุตร 2-3 คน รองลงมาคือแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 25.9 มีจำนวนบุตร 0-1 คน แม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 14.7 มีจำนวนบุตร 4-5 คน และมีแม่บ้านเกษตรกรเพียง ร้อยละ 5.7 เท่านั้น ที่มีจำนวนบุตรมากกว่า 5 คน

1.6 จำนวนแรงงานที่ทำการเกษตร แม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 59.2 มีจำนวนแรงงานที่ทำการเกษตร 1-2 คน รองลงมาคือแม่บ้านร้อยละ 35.5 มีจำนวนแรงงานที่ทำการเกษตร 3-4 คน และร้อยละ 5.1 มีจำนวนแรงงานที่ทำเกษตร 5-6 คน ดังตารางที่ 2

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 2 ลักษณะพื้นฐานทั่วไปของแม่บ้านเกษตรกร

ลักษณะพื้นฐานของแม่บ้านเกษตรกร	จำนวน(คน) N = 177	ร้อยละ
1. อายุ (ปี)		
ต่ำกว่า 20	2	1.1
20-30	51	28.8
31-40	65	36.7
41-50	40	22.6
51-60	17	9.6
61 ปีขึ้นไป	2	1.1
อายุต่ำสุด 18 ปี	$\bar{X}$ = 37.15	
อายุสูงสุด 65 ปี	SD. = 9.80	
2. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	38	21.5
ต่ำกว่า ป.4	15	8.5
ป.4	102	57.6
ป.5-ป.6	14	7.9
ป.7	1	0.6
ม.ศ.1-3(ม.1-3)	6	3.4
อื่น ๆ	1	0.6

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐานของแม่บ้านเกษตรกร	จำนวน(คน) N = 177	ร้อยละ
3. ระดับอ่านหนังสือภาษาไทยออก		
อ่านไม่ออกเลย	45	25.4
อ่านได้	108	61.0
อ่านได้คล่อง	24	13.6
4. ระยะเวลาการสมรส (ปี)		
1-10	52	29.4
11-20	67	37.9
21-30	37	20.9
31-40	18	10.2
มากกว่า 40 ปี	3	1.7
ระยะเวลาการสมรสต่ำสุด 1 ปี	$\bar{X}$ = 17.22	
ระยะเวลาการสมรสสูงสุด 44 ปี	SD. = 10.38	

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐานของแม่บ้านเกษตรกร	จำนวน(คน) N = 177	ร้อยละ
5. จำนวนบุตร (คน)		
0-1	46	25.9
2-3	95	53.7
4-5	26	14.7
มากกว่า 5	10	5.7
จำนวนบุตรต่ำสุด 0	$\bar{X}$ = 2.39	
จำนวนบุตรสูงสุด 9	SD. = 1.64	
6. จำนวนแรงงานในครอบครัวที่ทำการเกษตร (คน)		
1-2	105	59.2
3-4	63	35.6
5-6	9	5.1
จำนวนแรงงานในครอบครัวต่ำสุด 1 คน	$\bar{X}$ = 2.63	
จำนวนแรงงานในครอบครัวสูงสุด 6 คน	SD. = 0.95	

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ส่วนที่ 2 สถานภาพทางเศรษฐกิจของแม่บ้านเกษตรกร

2.1 **อาชีพหลัก** แม่บ้านเกษตรกรมีอาชีพหลักคือทำนา ร้อยละ 91.0 รองลงมาคือทำสวน ร้อยละ 2.8 นอกนั้นเป็นการประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง ทำไร่ ถั่วลิสง ถั่วเหลือง สวนส้มเขียวหวาน เลี้ยงสัตว์ เช่น สุกร โค กระบือ เป็ด ไก่ จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีอาชีพหลักเยี่ยงอย่างชาวบ้านทั่วไป คืออาชีพเกษตรกรรม โดยเป็นไปตามภูมิประเทศของท้องถิ่น

2.2 **อาชีพรอง** แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ เลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพรองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.7 สัตว์ที่เลี้ยงมี สุกร ไก่ โค และกระบือรองลงมาเป็น แม่บ้านเกษตรกรทำสวน ร้อยละ 29.6 นอกจากนี้เป็นแม่บ้านเกษตรกรทำไร่ ค้าขาย จักสานและรับจ้าง

2.3 **พื้นที่ทำกิน** แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 49.2 มีพื้นที่ทำกิน 1-5 ไร่ รองลงมาเป็นแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 10.2 มีพื้นที่ทำกิน 11-15 ไร่ นอกจากนี้เป็นแม่บ้านเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำกินตั้งแต่ 16-20 ไร่ 26-30 ไร่ และ 21-25 ไร่ ร้อยละ 3.4 ร้อยละ 2.3 และร้อยละ 1.7 ตามลำดับ และแม่บ้านเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำกินมากกว่า 30 ไร่ร้อยละ 1.1 เป็นที่น่าสังเกตว่ามีแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 1.7 ที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองเนื่องจากมีฐานะยากจนและไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดินที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

2.4 **รายได้** ผู้วิจัยได้ศึกษารายได้จากการประกอบอาชีพทั้งหมดของแม่บ้านเกษตรกร ในรอบปีที่ผ่านมา โดยกลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ย 14,795.85 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่าแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อปี ร้อยละ 55.9 รองลงมาเป็นผู้มีรายได้อยู่ในระหว่าง 10,001-20,000 บาท หรือร้อยละ 28.2 และถ้ารวมผู้มีรายได้เท่ากับหรือต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยทั้งหมด ร้อยละ 74.6 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างมีรายได้สูงกว่ารายได้เฉลี่ยจนถึง 50,001 บาท ขึ้นไปมี จำนวนร้อยละ 25.4 เท่านั้น ดังตารางที่ 3

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 3 สถานภาพทางเศรษฐกิจของแม่บ้านเกษตรกร

สถานภาพเศรษฐกิจของแม่บ้านเกษตรกร	จำนวน (คน) N = 177	ร้อยละ
1. อาชีพหลัก		
ทำนา	161	91.0
ทำสวน	5	2.8
ทำไร่	2	1.1
เลี้ยงสัตว์	4	2.3
ค้าขาย	1	0.6
รับจ้าง	4	2.3
2. อาชีพรอง _1/		
ทำนา	2	1.1
ทำสวน	55	29.6
ทำไร่	31	16.6
เลี้ยงสัตว์	83	44.7
ค้าขาย	6	3.2
รับจ้าง	9	4.8

_1/ แม่บ้านเกษตรกรประกอบอาชีพรองมากกว่า 1 อาชีพ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 3 (ต่อ)

สถานภาพเศรษฐกิจของแม่บ้านเกษตรกร	จำนวน (คน) N = 177	ร้อยละ
3. พื้นที่ทำกิน (ไร่)		
ไม่มีพื้นที่ทำกิน	3	1.7
1-5	87	49.2
6-10	54	30.5
11-15	18	10.2
16-20	6	3.4
21-25	3	1.7
26-30	4	2.3
มากกว่า 30 ไร่	2	1.1
พื้นที่ทำกินต่ำสุด ไม่มีพื้นที่ทำกิน	$\bar{X}$ = 7.51	
พื้นที่ทำกินสูงสุด 50 ไร่	SD. = 7.01	

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 3 (ต่อ)

สถานภาพเศรษฐกิจของแม่บ้านเกษตรกร	จำนวน (คน) N = 177	ร้อยละ
4. รายได้ (บาท)		
1-10,000	99	55.9
10,001-20,000	50	28.2
20,001-30,000	10	5.6
30,001-40,000	3	1.7
40,001-50,000	5	2.8
50,001 บาทขึ้นไป	10	5.6
รายได้ต่ำสุด 1,000 บาท	$\overline{X}$ = 14,795.85	
รายได้สูงสุด 111,000 บาท	SD. = 17,694.78	

2.5 ผู้ตัดสินในการเก็บและใช้จ่ายเงินด้านบริโภคและด้านวัสดุอุปกรณ์การเกษตร

ผู้เก็บเงินรายได้ของครอบครัวนั้น ส่วนใหญ่เป็นภรรยา จากผลการวิจัยปรากฏว่า ร้อยละ 55.4 ภรรยาจะเป็นผู้เก็บเงินรายได้ และรองลงมา ร้อยละ 31.6 สามีและภรรยาจะเป็นผู้เก็บเงินรายได้ร่วมกัน มีเพียงร้อยละ 10.0 สามีเป็นผู้เก็บเงินรายได้ ส่วนการใช้เงินที่หามาได้ในการบำรุงเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว และการซื้อเครื่องมือวัสดุต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพเกษตร ผลปรากฏว่าในด้านการใช้จ่ายเงินเกี่ยวกับอุปโภคบริโภคของครอบครัวซึ่งได้แก่อาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เชื้อเพลิง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ฯลฯ ภรรยาเป็นผู้ตัดสินใจร้อยละ 54.3 สามีเป็นผู้ตัดสินใจเพียงร้อยละ9.6 เท่านั้น จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่าการจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคในครอบครัวเป็นหน้าที่ของภรรยาที่ต้องรับผิดชอบ ส่วนในด้านการใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ได้แก่เครื่องทุ่นแรง อาหารสัตว์ ยารักษาสัตว์ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช ฯลฯ พบว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจร้อยละ 50.9 ทั้งสามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกัน ร้อยละ 27.7 ในขณะที่ ร้อยละ 21.5 ภรรยาเป็นผู้ตัดสินใจเพียงลำพัง ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การตัดสินใจเก็บและใช้จ่ายเงิน ด้านอุปโภคและด้านวัสดุอุปกรณ์การเกษตรของแม่บ้านเกษตรกร

ประเภทของการตัดสินใจ	ภรรยาตัดสินใจ		สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกัน		สามีตัดสินใจ		รวม N = 177	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้เก็บเงินรายได้ของครอบครัว	98	55.4	56	31.6	23	13.0	177	100.00
2. การใช้จ่ายเงินเกี่ยวกับเครื่องอุปโภคบริโภค	96	54.3	64	36.2	17	9.6	177	100.00
3. การใช้จ่ายเงินเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	38	21.5	49	27.7	90	50.9	177	100.00

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ส่วนที่ 3 สถานภาพทางสังคมของแม่บ้านเกษตรกรจำแนกข้อมูลได้ดังนี้

3.1 การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมทางสังคม ผลการศึกษาแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมทางสังคมจำนวนร้อยละ 59.9 มีบางกลุ่มกิจกรรมเท่านั้นที่แม่บ้านเกษตรกรเป็นสมาชิก ซึ่งได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 47 คนคิดเป็นร้อยละ 50.5 สมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตรจำนวน ร้อยละ 16.1 สมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 11.8 นอกจากนี้ยังเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ร้อยละ 12.9 ได้แก่ ผสส. อสม. สมาชิกฌาปนกิจสงเคราะห์เป็นต้น

3.2 การเป็นสมาชิกในคณะกรรมการกลุ่มกิจกรรมทางสังคม แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 77.5 ไม่เคยมีตำแหน่งในการเป็นสมาชิกในคณะกรรมการกลุ่มกิจกรรมทางสังคมและมีเพียง ร้อยละ 22.5 เท่านั้นที่มีตำแหน่งในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งได้แก่ เลขานุการมากที่สุด ร้อยละ 37.5 รองลงมาคือตำแหน่งประธานและรองประธาน จำนวนเท่ากันคือร้อยละ 25 ตามลำดับ นอกเหนือจากตำแหน่งดังกล่าว ได้แก่เหรัญญิก จะเห็นได้ว่าตำแหน่งต่าง ๆ ที่แม่บ้านเกษตรกรได้รับนั้น คุณลักษณะพิเศษของแม่บ้านเกษตรกรจะต้องมีประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ พอสมควร ดังตารางที่ 5

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 5 สถานภาพทางสังคมของแม่บ้านเกษตรกร

สถานภาพทางสังคมของแม่บ้านเกษตรกร	จำนวน (คน) N = 177	ร้อยละ
1. การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมทางสังคม		
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ	106	59.9
เป็นสมาชิกกลุ่ม	71	40.1
กลุ่มต่างๆ ที่เป็นสมาชิก 1/		
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	15	16.3
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	47	51.1
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	7	7.6
กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์	11	11.9
อื่น ๆ	12	13.0
2. ตำแหน่งในคณะกรรมการกลุ่มกิจกรรมทางสังคม (N = 71)		
ไม่เคยมีตำแหน่ง	55	77.5
เคยมีตำแหน่ง	16	22.5
ตำแหน่งที่เป็น (N = 16)		
ประธาน	4	25.0
รองประธาน	4	25.0
เลขานุการ	6	37.5
เหรัญญิก	2	12.5

1/ แม่บ้านเกษตรกรเป็นสมาชิกได้มากกว่า 1 กลุ่ม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3.3 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ในรอบปีที่ผ่านมา แม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 55.9 เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตรและเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ และอีก ร้อยละ 44.1 ไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่เลย ส่วนจำนวนครั้งของแม่บ้านเกษตรกรที่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ พบว่าแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 59.6 เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 1-2 ครั้ง รองลงมาเป็นแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 28.3 เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ 3-4 ครั้ง และแม่บ้านเกษตรกรเพียงร้อยละ 12.1 ที่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่มากถึง 5-6 ครั้ง ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตรและเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในรอบปีที่ผ่านมาของแม่บ้านเกษตรกร

เจ้าหน้าที่	การติดต่อในรอบปีที่ผ่านมา				
	ไม่เคย คน (ร้อยละ)	1-2 ครั้ง คน (ร้อยละ)	3-4 ครั้ง คน (ร้อยละ)	5-6 ครั้ง คน (ร้อยละ)	รวม คน (ร้อยละ)
1. เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	158 (89.26)	11 (6.21)	6 (3.38)	2 (1.12)	177 (100.0)
2. เกษตรตำบล	158 (89.26)	13 (7.34)	5 (2.82)	1 (0.56)	177 (100.0)
3. เจ้าพนักงานสหกรณ์การเกษตร	174 (98.31)	3 (1.69)	-	-	177 (100.0)
4. เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร	167 (94.33)	5 (2.82)	3 (1.69)	2 (1.12)	177 (100.0)
5. อาสาป้องกันโรคสัตว์ประจำหมู่บ้าน (อปร.)	129 (72.87)	27 (15.26)	14 (7.92)	7 (3.95)	177 (100.0)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3.4 การฝึกอบรมหรือได้รับคำชี้แจงเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ จากผลการศึกษาแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 97.7 ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมหรือได้รับคำชี้แจงเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ และแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 2.3 ที่เคยได้รับการฝึกอบรมหรือแนะนำชี้แจงเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ จากข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมชี้แจงส่วนใหญ่ จะเป็นการฝึกอบรมด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง รองลงมาได้แก่การฝึกอบรมด้านการเลี้ยงสุกร ซึ่งประกอบกับกลุ่มตัวอย่างได้รับการฝึกอบรม 1-2 ครั้งต่อปีเท่านั้น ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การได้รับการฝึกอบรมชี้แจงเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ของแม่บ้านเกษตรกร

เนื้อหาการฝึกอบรม	จำนวนครั้ง				
	ไม่เคยอบรม คน (ร้อยละ)	1-2 ครั้ง คน (ร้อยละ)	3-4 ครั้ง คน (ร้อยละ)	5-6 ครั้ง คน (ร้อยละ)	รวม คน (ร้อยละ)
ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง	174 (98.3)	2 (1.1)	1 (0.6)	-	177 (100.0)
ด้านการเลี้ยงโคเนื้อ	177 (100.0)	-	-	-	177 (100.0)
ด้านการเลี้ยงกระบือ	177 (100.0)	-	-	-	177 (100.0)
ด้านการเลี้ยงสุกร	176 (99.4)	1 (0.6)	-	-	177 (100.0)
ด้านโรคและการสุขาภิบาลสัตว์	177 (100.0)	-	-	-	177 (100.0)
ด้านอาหารและพืชอาหารสัตว์	177 (100.0)	-	-	-	177 (100.0)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3.5 การติดตามข่าวสารการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์

จากผลการศึกษาปรากฏว่า ในการติดต่อสื่อสารการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์ พบว่าแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 71.2 เคยติดตามข่าวสารการเกษตรและอีกร้อยละ 28.8 เป็นแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่เคยติดตามข่าวสารการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์เลย

สำหรับข่าวสารที่แม่บ้านเกษตรกรติดตาม พบว่าแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 42.5 ติดตามข่าวสารทางโทรทัศน์ และอาศัยติดตามข่าวสารจากการพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้าน ร้อยละ 24.3 อีกร้อยละ 17.7 ติดตามข่าวสารจากวิทยุ นอกนั้นแม่บ้านเกษตรกรติดตามข่าวสารจากการอ่านหนังสือพิมพ์จากเจ้าหน้าที่ และหอกระจายข่าว จำนวนร้อยละ 8.9 ร้อยละ 3.9 และร้อยละ 2.3 ตามลำดับดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 การติดตามข่าวสารการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์ของแม่บ้านเกษตรกร

การติดตามข่าวสารการเกษตรและเลี้ยงสัตว์	จำนวน (N=177)	ร้อยละ
ไม่เคย	51	28.8
เคย	126	71.2
แหล่งข่าวสาร 1/		
ฟังวิทยุ	46	17.7
ดูโทรทัศน์	110	42.5
หอกระจายข่าว	6	2.3
อ่านหนังสือพิมพ์/เอกสารแนะนำ	23	8.9
เจ้าหน้าที่เกษตรและปศุสัตว์	10	3.9
เพื่อนบ้าน	63	24.3
อื่น ๆ	1	0.4

1/ แม่บ้านเกษตรกร ติดตามข่าวสารทางการเกษตรมากกว่า 1 แหล่ง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงแยกตามจำนวน ชนิดของสัตว์และจุดมุ่งหมายของการเลี้ยงสัตว์

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าการเลี้ยงสัตว์ที่แม่บ้านเกษตรกรนิยมเลี้ยง แบ่งออกได้เป็น 5 ชนิด คือ โคเนื้อ กระบือ เป็ด ไก่ และสุกร ไก่เป็นสัตว์ที่แม่บ้านเกษตรกรนิยมเลี้ยงมากที่สุด ร้อยละ 88.7 ซึ่งลักษณะการเลี้ยงไก่นั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้บริโภคภายในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 74.5 ส่วนสัตว์ที่แม่บ้านเกษตรกรนิยมเลี้ยงน้อยที่สุดคือ โคเนื้อร้อยละ 40.1 การเลี้ยงโคเนื้อของแม่บ้านเกษตรกรมีจุดมุ่งหมายเลี้ยงไว้เพื่อขายเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 49.9 นอกจากนี้ที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือการเลี้ยงกระบือของแม่บ้านเกษตรกรโดยทั่วไป จะเลี้ยงไว้ใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ แต่สำหรับกรณีของพื้นที่ที่ทำการศึกษาแม่บ้านเกษตรกรเกินครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 58.9 ที่มีการเลี้ยงกระบือและในจำนวนผู้เลี้ยงกระบือร้อยละ 7.1 เลี้ยงไว้เพื่อขายโดยตรงทั้งนี้เพราะว่าแรงงานจากเครื่องจักรกล โดยเฉพาะรถไถประเภทเดินตาม เริ่มเข้ามามีบทบาทแทนแรงงานสัตว์มากขึ้น จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่แม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 41.1ไม่เลี้ยงกระบือ

สำหรับการใช้ประโยชน์จากมูลสัตว์ในกิจกรรมการเกษตรพบว่าแม่บ้านเกษตรกรจำนวน 129 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 72.9 ไม่ใช้มูลสัตว์ ทั้งนี้เพราะความไม่สะดวกในการนำมูลสัตว์ไปใช้ในไร่นา อีกทั้งความไม่นิยมในการใช้มูลสัตว์ มีแม่บ้านเกษตรกรเพียงร้อยละ 22.6 ใช้มูลสัตว์ในการปลูกพืชสวน เช่น สวนส้มเขียวหวาน กระเทียม และแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 4.5ใช้มูลสัตว์ในนาข้าว จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าแม่บ้านเกษตรกรยังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากมูลสัตว์อย่างเต็มที่อันเป็นการสูญเสียโดยเปล่าประโยชน์ ดังตารางที่ 9

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 9 จำนวน ชนิดของ และจุดมุ่งหมาย ของการเลี้ยงสัตว์ของแม่บ้านเกษตรกร

ชนิดของสัตว์เลี้ยง จำนวน และจุดมุ่ง-หมาย	รายการ	ความถี่	ร้อยละ	หมายเหตุ
1. โคเนื้อ	จำนวนครัวเรือนแม่บ้านที่ไม่ได้เลี้ยง	106	59.9	* โคที่เลี้ยงเป็นโคเนื้อพันธุ์พื้นเมือง (ตัวเล็กสีน้ำตาลและสีขาว) ไม่มีโคเนื้อลูกผสม โดยการผสมเทียมจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์
	จำนวนครัวเรือนแม่บ้านที่เลี้ยง	71	40.1	
จำนวนที่เลี้ยง	1-3 ตัว	27	38.0	เลี้ยงต่ำสุด = 0
	4-6 ตัว	15	21.1	เลี้ยงสูงสุด = 23
	7-9 ตัว	9	12.7	เฉลี่ย = 2.88
	4. 10 ตัวขึ้นไป	20	28.2	
จุดมุ่งหมายของการเลี้ยง	ขาย	34	49.9	* สถานที่ขายโคเนื้อคือที่บ้าน
	แรงงาน	7	9.9	
	ทั้งขายและแรงงาน	30	42.2	
2. กระบือ	จำนวนครัวเรือนแม่บ้านที่ไม่ได้เลี้ยง	78	41.1	
	จำนวนครัวเรือนแม่บ้านที่เลี้ยง	99	58.9	

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ชนิดของสัตว์เลี้ยง จำนวน และจุดมุ่ง-หมาย	รายการ	ความถี่	ร้อยละ	หมายเหตุ
จำนวนที่เลี้ยง	1-3 ตัว	70	70.8	เลี้ยงต่ำสุด = 0
	4-6 ตัว	22	22.2	เลี้ยงสูงสุด = 12
	7-9 ตัว	3	3.0	เฉลี่ย = 1.85
	10 ตัวขึ้นไป	4	4.0	
จุดมุ่งหมายของการเลี้ยง	ขาย	7	7.1	* สถานที่ขายกระบือคือที่บ้าน
	แรงงาน	55	55.6	
	ทั้งขายและแรงงาน	37	37.3	
3. สุกร	จำนวนครัวเรือนที่ไม่ได้เลี้ยง	68	38.4	
	จำนวนครัวเรือนที่เลี้ยง	109	61.6	
จำนวนที่เลี้ยง	1-10 ตัว	102	93.6	เลี้ยงต่ำสุด = 0
	11-20 ตัว	4	3.7	เลี้ยงสูงสุด = 26
	21 ตัวขึ้นไป	3	2.7	เฉลี่ย = 2.71
จุดมุ่งหมายของการเลี้ยง	ขาย	90	82.6	
	บริโภค	4	3.7	

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ชนิดของสัตว์เลี้ยง จำนวน และจุดมุ่ง-หมาย	รายการ	ความถี่	ร้อยละ	หมายเหตุ
	ทั้งขายและบริโภค	15	13.7	
4. เป็ด-ไก่	จำนวนครัวเรือนที่ไม่ได้เลี้ยง	20	11.3	
	จำนวนครัวเรือนที่เลี้ยง	157	88.7	
จำนวนที่เลี้ยง	1-10 ตัว	83	52.8	เลี้ยงต่ำสุด = 0
	11-20 ตัว	41	26.1	เลี้ยงสูงสุด = 120
	21 ตัวขึ้นไป	33	21.1	เฉลี่ย = 14.53
จุดมุ่งหมายของการเลี้ยง	ขาย	1	0.6	* แม่บ้าน ส่วนใหญ่เลี้ยงไก่ไว้เพื่อบริโภคและเพื่อพิธีกรรมที่เหลือก็ขายและให้เกษตรกรด้วยกันเองในหมู่บ้าน
	บริโภค	117	74.5	
	ทั้งขายและบริโภค	39	24.9	

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ชนิดของสัตว์เลี้ยง จำนวน และจุดมุ่งหมาย	รายการ	ความถี่	ร้อยละ	หมายเหตุ
5. การใช้มูลสัตว์ของแม่บ้านในกิจกรรมการเกษตร	1. ไม่ใช้	129	72.9	
	2. ใช้ในการปลูกพืชไร่	-	-	
	3. ใช้ในการปลูกพืชสวน	40	22.6	
	4. ใช้ในนาข้าว	8	4.5	

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ส่วนที่ 5 ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ทั่วไปของแม่บ้านเกษตรกร

ผลการศึกษาในตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่าแม่บ้านเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะประเด็นดังต่อไปนี้ ถ้าสังเกตว่าสัตว์เลี้ยงของท่านผอมไม่กินอาหาร ขนหยาบยุ่งเหยิงหุพองแสดงว่าสัตว์เลี้ยงไม่สบาย 2.18 การจัดหาพันธุ์สัตว์มาเลี้ยงควรคัดเลือกสัตว์ที่มีลักษณะแข็งแรง ไม่ป่วยเป็นโรค 2.11 เมื่อพบสัตว์เลี้ยงเพื่อนบ้านเกิดโรคระบาดจำเป็นต้องระมัดระวัง สัตว์เลี้ยงของท่านไม่ควรนำไปเลี้ยงรวมกัน การเลี้ยงสัตว์ช่วยลดปัญหาการว่างงานได้ และการเลี้ยงสัตว์ทุกชนิดโดยทั่วไป การจัดถ่ายพยาธิ ฉีดวัคซีนเลี้ยงสัตว์ตามกำหนดเวลาอย่างถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็น 1.97 การจัดสภาพที่พักอาศัยของสัตว์ให้สะอาดไม่ชื้น การจัดสภาพที่พักอาศัยของสัตว์ให้สะอาดไม่ชื้นและจะทำให้สุขภาพสัตว์ดีขึ้น 1.94 วัสดุเศษเหลือจากพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ เช่น ผักข้าวโพด ฟางข้าว รำ ปลายข้าว สามารถนำมาเป็นอาหารสัตว์ได้ 1.93 การเลี้ยงสัตว์เมื่อเกิดปัญหาที่ท่านแก้ไขด้วยตนเองไม่ได้ ควรขอคำแนะนำและความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ 1.86 การเลี้ยงสัตว์ รางน้ำ รางอาหาร ควรมีลักษณะและขนาดเหมาะสมกับชนิดและจำนวนสัตว์ โดยปกติควรแยกรางน้ำและรางอาหารให้อยู่ห่างกัน 1.76 การผสมอาหารสัตว์ไม่ควรผสมครั้งละมาก ๆ เพราะจะทำให้มีกลิ่น เหม็นหืนและสัตว์ไม่ชอบกิน 1.74

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า แม่บ้านเกษตรกรมีความเข้าใจในเรื่องการสุขาภิบาลสัตว์ ในระดับปานกลางและมีแนวโน้มค่อนข้างต่ำ เช่น เรื่องการผสมอาหารสัตว์ รางน้ำและรางอาหารที่สะอาด อีกทั้งการแก้ปัญหาในการเลี้ยงสัตว์ที่ไม่ถูกต้อง แต่แม่บ้านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดเลือกพันธุ์สัตว์ การเฝ้าระวังโรคสัตว์ และการสังเกตอาการผิดปกติของสัตว์ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เพราะว่าแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการดูแลและสังเกตอาการผิดปกติของสัตว์ตลอดเวลา และจากประสบการณ์ ระยะเวลาในการเลี้ยงสัตว์ของแม่บ้านเกษตรกรเอง จึงทำให้นำมาปรับปรุงการเลี้ยงสัตว์ในชีวิตประจำวัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 10 ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์

ประเด็นปัญหาด้าน	ระดับความเข้าใจ				ค่าคะแนนเฉลี่ย	อันดับ
	3	2	1	0		
1. การเลี้ยงสัตว์ช่วยลดปัญหาการว่างงานได้	55 (31.1)	80 (45.2)	23 (13.0)	19 (10.7)	1.97	5
2. การเลี้ยงสัตว์ทุชนิดโดยทั่วไป การจัดถ่ายพยาธิ ฉีดวัคซีนสัตว์เลี้ยงตามกำหนดเวลาอย่างถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็น	36 (35.6)	68 (38.4)	23 (13.0)	23 (13.0)	1.97	5
3. เมื่อพบสัตว์เลี้ยงเพื่อนบ้านเกิดโรคระบาดจำเป็นต้องระมัดระวังสัตว์เลี้ยงของท่านไม่ควรนำไปเลี้ยงรวมกัน	69 (39.0)	71 (40.1)	23 (13.0)	14 (7.9)	2.10	4
4. ถ้าสังเกตว่าสัตว์เลี้ยงของท่าน ผอมไม่กินอาหาร ขนหยาบยุ่งเหยิงพุพองแสดงว่าสัตว์เลี้ยงไม่สบาย	73 (41.3)	71 (40.1)	25 (14.1)	8 (4.5)	2.18	1

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ประเด็นปัญหาด้าน	ระดับความเข้าใจ				ค่าคะแนนเฉลี่ย	อันดับ
	3	2	1	0		
5. การเลี้ยงสัตว์เมื่อเกิดปัญหาที่ท่านแก้ไขด้วยตนเองไม่ได้ ท่านขอคำแนะนำและความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	60 (33.9	63 (35.6)	24 (13.6)	30 (16.9)	2.18	1
6. การจัดหาพันธุ์สัตว์มาเลี้ยงควรเลือกสัตว์ที่มีลักษณะแข็งแรงไม่ป่วยเป็นโรค	77 (43.5)	59 (33.3)	24 (13.6)	17 (9.6)	2.11	3
7. การจัดสภาพที่พักอาศัยของสัตว์ ให้สะอาดไม่ชื้นแฉะจะทำให้สุขภาพสัตว์ดีขึ้น	68 (38.4)	57 (32.2)	26 (14.7)	26 (14.7)	1.94	7
8. การเลี้ยงสัตว์ รางน้ำกันรางอาหารควรมีลักษณะขนาดเหมาะสมกับชนิดและจำนวนสัตว์ โดยปกติควรแยกรางน้ำ รางอาหารให้อยู่ห่างกัน	57 (32.2)	53 (29.9)	34 (19.2)	33 (18.6)	1.76	9

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ประเด็นปัญหาด้าน	ระดับความเข้าใจ				ค่าคะแนนเฉลี่ย	อันดับ
	3	2	1	0		
9. การผสมอาหารสัตว์ไม่ควรผสมครั้งละมาก ๆ เพราะจะทำให้มีกลิ่นเหม็นหืน และสัตว์ไม่ชอบกิน	63 (35.6	41 (23.2)	37 (20.9)	36 (20.3)	1.74	10
10. วัสดุเศษเหลือจากพืชเศรษฐกิจชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าวรพด ฟางข้าว รำ ปลายข้าว สามารถนำมาเป็นอาหารสัตว์ได้	70 (39.5)	48 (27.1)	35 (19.8)	24 (13.6)	1.93	8

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของแม่บ้านเกษตรกรในการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์

ส่วนที่ 1 การมีส่วนร่วมของแม่บ้านเกษตรกรในการตัดสินใจพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ จุดมุ่งหมายสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจเลี้ยงสัตว์นั้นก็เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ของครอบครัว ดังนั้น การเลี้ยงสัตว์ต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ เช่น พันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์ การป้องกันกำจัดโรคสัตว์ เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่นำมาใช้เลี้ยงสัตว์ การจัดหาอุปกรณ์การเลี้ยงสัตว์ แรงงาน แหล่งสินเชื่อและการวางแผนการเลี้ยงสัตว์ ฉะนั้นการศึกษานี้จะช่วยให้เห็นบทบาทของสตรีซึ่งอยู่ในฐานะของภรรยาของเกษตรกรว่ามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดในการตัดสินใจเลี้ยงสัตว์ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

การคัดเลือกพันธุ์สัตว์ พันธุ์สัตว์เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสำคัญของการให้ผลผลิตด้านปริมาณและคุณภาพว่าเป็นเช่นไร หรือมีความต้านทานโรคมากน้อยเพียงใด จากผลการศึกษาการคัดเลือกพันธุ์สัตว์สำหรับเลี้ยงโดยเฉพาะสัตว์ใหญ่ ได้แก่ โค กระบือ สามีเป็นผู้ตัดสินใจ ร้อยละ 70.0 ภรรยาและสามีตัดสินใจร่วมกันร้อยละ 26.7 และมีเพียงร้อยละ 3.3 ที่ภรรยาเป็นผู้ตัดสินใจคัดเลือกพันธุ์สัตว์ใหญ่ ส่วนการคัดเลือกพันธุ์สุกร เป็ดและไก่สำหรับเลี้ยง สามีเป็นคนตัดสินใจร้อยละ 53.1 สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันร้อยละ 36.1 และภรรยาตัดสินใจคัดเลือกพันธุ์สัตว์เล็กเพียงร้อยละ 10.9 ตารางที่ 11

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 11 การตัดสินใจเลือกพันธุ์สัตว์ของครอบครัวแม่บ้านเกษตรกร

ชนิดของพันธุ์สัตว์	ภรรยาตัดสินใจ		สามีและภรรยา		สามีตัดสินใจ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สัตว์ใหญ่ (โค-กระบือ)	1	3.3	8	26.6	21	70.0	30	16.9
สัตว์เล็ก(สุกร เป็ด-ไก่)	16	10.9	53	36.1	78	53.1	147	83.1
รวม	17	9.6	61	34.5	99	55.9	177	100.00

การคัดเลือกอาหารสำหรับเลี้ยงสัตว์ อาหารสัตว์ส่วนใหญ่ในท้องถิ่นชนบทมาจากพืช เช่น หญ้าสด ฟางข้าว เมล็ดพืชบางชนิด เศษอาหาร ผลพลอยได้จากโรงสีหรือยุ้งข้าว จำพวกแกลบ รำ ปลายข้าว หรือกากถั่ว อาจใช้อาหารสำเร็จรูปบ้างในการเลี้ยงสุกรและไก่ จากผลการศึกษา ในการตัดสินใจคัดเลือกอาหารสัตว์ การเลือกอาหารสัตว์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น สามีตัดสินใจมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 56.0 รองลงมาทั้งสามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันคิดเป็นร้อยละ 28.0 และภรรยาตัดสินใจร้อยละ 50.0 สามีตัดสินใจเพียงลำพังในการใช้ทั้งอาหารที่มีอยู่ในท้องถิ่นและอาหารสำเร็จรูป ร้อยละ 64.4 รองลงมาทั้งสามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันร้อยละ 22.2 และภรรยาตัดสินใจเพียงลำพังร้อยละ 13.3 ดังตารางที่ 12

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 12 การตัดสินใจเลือกแหล่งอาหารสัตว์ของครอบครัวแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งอาหารสัตว์	ภรรยาตัดสินใจ		สามีและภรรยา		สามีตัดสินใจ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อาหารที่มีอยู่ในท้องถิ่น	12	16.0	21	28.0	42	56.0	75	42.4
อาหารสำเร็จรูป	2	16.7	6	50.0	4	33.3	12	6.8
ทั้งที่มีอยู่ในท้องถิ่นและอาหารสำเร็จรูป	12	13.3	20	22.2	58	64.4	90	50.8
รวม	26	14.7	47	26.6	104	58.7	177	100.00

การป้องกันและกำจัดโรคสัตว์ส่วงหน้า ในการเลี้ยงสัตว์ของแม่บ้านเกษตรกร โรคสัตว์ยังคงเป็นข้อจำกัดในการเลี้ยงสัตว์ เพราะสัตว์ของแม่บ้านเกษตรกรล้มตายหรือชงักการเจริญเติบโต จึงจำเป็นที่จะต้องมีการป้องกันกำจัดโรคสัตว์ส่วงหน้า จากการศึกษาพบว่าครอบครัวของแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 82.5 มีการป้องกันกำจัดโรคสัตว์ส่วงหน้า และมีเพียงร้อยละ 17.5 เท่านั้นที่ไม่ป้องกันกำจัดโรคสัตว์ส่วงหน้า ดังตารางที่ 13

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 13 การป้องกันกำจัดโรคสัตว์ล่วงหน้า

การป้องกันกำจัดโรคสัตว์	จำนวน (คน) N =177	ร้อยละ
ป้องกัน	146	82.5
ไม่ป้องกัน	31	17.5
รวม	177	100.0

ส่วนในการตัดสินใจป้องกันกำจัดโรคสัตว์ล่วงหน้า จากการศึกษาพบว่าร้อยละ 59.6 สามีตัดสินใจทำวัคซีนป้องกันโรคสัตว์คนเดียว และมีเพียงร้อยละ 7.9 ภรรยา ตัดสินใจป้องกันโรคสัตว์เพียงคนเดียว ส่วนในเรื่องของการกำจัดพยาธิภายในและภายนอก พบว่า ภรรยาตัดสินใจเพียงคนเดียว นอกจากนั้นเป็นสามีตัดสินใจและสามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกัน ร้อยละ 33.3 เท่ากัน และพบว่า สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในเรื่องของการกำจัดโรคสัตว์ ทั้งทำวัคซีน และป้องกันกำจัดพยาธิภายใน และภายนอกมากที่สุดถึงร้อยละ 62.2 รองลงมาคือสามีตัดสินใจคนเดียว ร้อยละ 25.4 และมีแม่บ้านเกษตรกรเพียงร้อยละ 6.7 ดังตารางที่ 14

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 14 การตัดสินใจป้องกันกำจัดโรคสัตว์ส่วงหน้าของครอบครัวแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งอาหารสัตว์	ภรรยาตัดสินใจ		สามีและภรรยา		สามีตัดสินใจ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทำวัคซีนป้องกันโรค	7	16.1	29	32.6	53	59.6	89	61.0
กำจัดโรคพยาธิภายในและภายนอก	4	33.3	4	33.3	4	33.3	12	8.2
การทำวัคซีน และกำจัดพยาธิภายในและภายนอก	3	6.7	28	62.2	14	31.1	45	30.8
รวม	14	9.6	61	41.8	71	48.6	146	100.00

การนำเทคโนโลยีมาใช้เลี้ยงสัตว์ จากการศึกษาพบว่า แม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 68.4 ที่มีการใช้อาหารเสริม และยาสำหรับสัตว์ตามแผนใหม่และยาพื้นบ้านในการรักษาสัตว์ และมีแม่บ้านเกษตรกรเพียง ร้อยละ 31.6 ไม่เคยใช้อาหารเสริม ยาสำหรับสัตว์ตามแผนใหม่หรือยาพื้นบ้าน ดังตารางที่ 15

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 15 การนำเทคโนโลยีมาใช้เลี้ยงสัตว์

การใช้เทคโนโลยี	จำนวน (คน) N =177	ร้อยละ
ใช้	121	68.40
ไม่ใช้	56	31.60
รวม	177	100.00

จากตารางที่ 15 แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ ได้มีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 68.40 เป็นการเลือกใช้อาหารเสริม วิตามิน และยาละลายน้ำตามวิทยาการแผนใหม่ เช่น อาหารแร่ธาตุสำหรับโค-กระบือ ยาละลายน้ำสำหรับไก่ เป็นต้น โดยการเลือกใช้อาหารเสริมและยาดังกล่าว ส่วนใหญ่ทั้งสามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันถึงร้อยละ 45.3 รองลงมาสามีตัดสินใจคนเดียว ร้อยละ 43.0 และมีเพียงร้อยละ 11.6 เท่านั้น ที่ภรรยาตัดสินใจในเรื่องการเลือกใช้ อาหารเสริม วิตามินและยาละลายน้ำ นอกจากนี้ครอบครัวแม่บ้านเกษตรกรยังมีการใช้ยารักษาสัตว์ที่ป่วยเพียงอย่างเดียว โดยการใช้ดังกล่าวทั้งสามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันถึง ร้อยละ 43.8 รองลงมาเป็นสามีตัดสินใจเลือกใช้ ร้อยละ 35.3 และมีเพียง ร้อยละ 18.8 ที่แม่บ้านเลือกใช้ยารักษาสัตว์ป่วยแผนใหม่ นอกจากนี้ ครอบครัวแม่บ้านเกษตรกรยังเลือกใช้ยาพื้นบ้านสำหรับรักษาสัตว์ป่วย โดยภรรยาตัดสินใจร่วมกับสามีในการเลือกใช้ยาพื้นบ้านถึงร้อยละ 41.2 สามีตัดสินใจคนเดียว ร้อยละ 35.3 และภรรยาตัดสินใจ ร้อยละ 23.5 ดังตารางที่ 16

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 16 การตัดสินใจในการนำเทคโนโลยีมาใช้เลี้ยงสัตว์ของครอบครัวแม่บ้านเกษตรกร

ชนิดของยารักษาอาหารเสริมที่ใช้	ภรรยาตัดสินใจ		สามีและภรรยา		สามีตัดสินใจ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อาหารเสริม วิตามินและยาละลายน้ำ	10	11.6	39	45.3	37	43.0	86	58.9
ยารักษาสัตว์ป่วยแผนใหม่เพียงอย่างเดียว	3	18.8	7	43.8	6	37.5	16	11.0
ยาพื้นบ้าน	4	23.5	7	41.2	6	35.3	17	11.6
ใช้ทั้ง อาหารเสริม ยารักษาสัตว์ป่วยแผนใหม่และยาพื้นบ้าน	-	-	1	50.0	1	50.0	2	1.4
รวม	17	14.0	54	44.6	50	41.3	121	100.00

การตัดสินใจจัดหาอุปกรณ์เครื่องทุ่นแรงและสัตว์ใช้งาน ในครอบครัวของแม่บ้านเกษตรกร มีการจัดซื้อหรือเช่า เครื่องทุ่นแรงที่แม่บ้านเกษตรกรใช้ในปัจจุบันได้แก่ รถไถเดินตาม 48 ราย รถไถ 4 ล้อ 22 ราย ส่วนสัตว์ใช้งานได้แก่ กระบือ 106 ราย เครื่องสูบน้ำ 1 ราย ในการสัมภาษณ์ผลปรากฏว่า สามีและภรรยาร่วมกันจัดหาโค-กระบือไถนา ร้อยละ 69.8 รถไถเดินตาม ร้อยละ 47.9 ถึงแม้สตรีจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจก็ตามแต่เมื่อพิจารณาจากรายที่สามีตัดสินใจเพียงคนเดียวในการจัดหาอุปกรณ์เครื่องทุ่นแรงปรากฏว่า ร้อยละ 27.3 สามีตัดสินใจจัดหารถไถ 4 ล้อ เพียงลำพัง ดังตารางที่ 17

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 17 การตัดสินใจจัดหาอุปกรณ์การเกษตร เครื่องทุ่นแรงและสัตว์ใช้งาน ของครอบครัวแม่บ้านเกษตรกร

ชนิดอุปกรณ์และสัตว์ใช้งาน	ภรรยาตัดสินใจ		สามีและภรรยา		สามีตัดสินใจ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รถไถเดินตาม	3	6.3	23	47.9	22	45.8	48	27.1
รถไถ 4 ล้อ	3	13.6	13	59.1	6	27.3	22	12.4
กระบือไถนา	4	3.8	74	69.8	28	26.4	106	59.9
เครื่องสูบน้ำ	-	-	-	-	1	100.0	1	0.6
รวม	10	5.6	110	62.1	57	32.2	177	100.00

การตัดสินใจใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตร การใช้สินเชื่อการเกษตรนับว่า เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งสามารถช่วยในการเลี้ยงสัตว์และการเกษตรอื่น ๆ โดยนำเงินที่ได้ไปลงทุนในการซื้อปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ๆ ได้แก่ พันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เป็นต้น ซึ่งผลปรากฏว่า มีแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 57.1 ไม่ได้ใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตร และมีเพียงร้อยละ 42.9 ที่ใช้สินเชื่อ (ตารางที่ 18)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 18 การใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตร

การใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตร	จำนวน (N = 177)	ร้อยละ
ใช้สินเชื่อ	76	42.9
ไม่ใช้สินเชื่อ	101	57.1
รวม	177	100.0

แหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตร ครอบครัวแม่บ้านเกษตรกรที่ทำการศึกษา กู้เงินจากธนาคารพาณิชย์ ร้อยละ 55.3 รองลงมาคือร้อยละ 25.0 14.5 และ 5.2 กู้จากญาติ สหกรณ์การเกษตร และเจ้าหนี้ในหมู่บ้านที่ไม่ใช่ญาติของตนเองตามลำดับ ส่วนในการตัดสินใจเลือกใช้แหล่งสินเชื่อนั้น ร้อยละ 81.8 81.1 และ 52.6 เป็นการตัดสินใจของสามีเพียงคนเดียวในการกู้เงินจากสหกรณ์การเกษตร ธนาคารพาณิชย์ และญาติตามลำดับ และร้อยละ 75.0 ที่เป็นการตัดสินใจร่วมกันของสามีและภรรยาในการกู้เงินจากเจ้าหนี้ในหมู่บ้าน (ตารางที่ 19)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 19 การตัดสินใจเลือกใช้แหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตร ของครอบครัวแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งสินเชื่อ	ภรรยาตัดสินใจ		สามีและภรรยา		สามีตัดสินใจ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ธนาคารพาณิชย์	1	2.4	7	16.7	34	81.0	42	55.3
ญาติ	2	10.5	7	36.8	10	52.6	19	25.0
สหกรณ์การเกษตร	-	-	2	18.2	9	81.8	11	14.5
เจ้าหนี้ในหมู่บ้าน	-	-	3	75.0	1	25.0	4	5.2
รวม	1	3.9	19	25.0	54	71.1	76	100.00

การขายผลผลิตสัตว์ ผลการศึกษาปรากฏว่า การขายผลผลิตสัตว์ แม่บ้านเกษตรกรขายให้พ่อค้าสัตว์โดยตรง ร้อยละ 72.9 ขายให้เพื่อนบ้านไปเลี้ยงขยายพันธุ์ต่อ ร้อยละ 15.3 ขายเพื่อฆ่าบริโภคภายในหมู่บ้าน ร้อยละ 10.7 และขายที่ตลาดหรือตลาดนัด ร้อยละ 1.1 ตามลำดับ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สำหรับการตัดสินใจขายผลผลิตสัตว์ กรณีขายสัตว์เลี้ยงให้พ่อค้าสัตว์โดยตรง ขายให้เพื่อนบ้านไปเลี้ยงขยายพันธุ์ต่อ และขายเพื่อฆ่าบริโภค สามีจะเป็นผู้ตัดสินใจเพียงลำพัง ร้อยละ 72.9 ร้อยละ 68.4 และร้อยละ 48.1 ตามลำดับ ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 การตัดสินใจขายวัตว์เลี้ยงของครอบครัวแม่บ้านเกษตรกร

แหล่งที่ขาย	ภรรยาตัดสินใจ		สามีและภรรยา		สามีตัดสินใจ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
พ่อค้าสัตว์โดยตรง	13	10.1	23	17.8	93	72.1	129	72.9
ขายให้เพื่อนบ้านไปเลี้ยงขยายพันธุ์ต่อ	10	37.0	4	14.8	13	48.1	27	15.3
ตลาด/ตลาดนัด	-	-	1	50.0	1	50.0	2	1.1
ขายเพื่อฆ่าบริโภคในหมู่บ้าน	1	5.3	5	26.3	13	68.4	19	10.7
รวม	24	13.6	33	18.6	120	67.8	177	100.00

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

การวางแผนการเลี้ยงสัตว์ล่วงหน้า ในการเลี้ยงสัตว์ที่ประสบผลสำเร็จ นั้น ไม่ว่าจะเป็นการให้อาหาร หรือการขยายพันธุ์สัตว์ หรืออื่น ๆ ก็ตาม ขึ้นอยู่กับการวางแผนเป็นอย่างดีโดยมีพื้นฐานที่จะต้องทราบถึงสภาพสรีระของสัตว์ สภาพความเป็นอยู่ สภาพการดำรงชีพ และสภาพการเจริญเติบโตของสัตว์แต่ละชนิดที่เลี้ยง จากการศึกษาผลปรากฏว่าครอบครัวแม่บ้านเกษตรกรมีความคาดหวังในการวางแผนเลี้ยงโคมากที่สุดร้อยละ 47.5 รองลงมาเป็นความคาดหวังในการวางแผนเลี้ยงสุกร ร้อยละ 36.7 เลี้ยงกระบือร้อยละ 15.3 และน้อยที่สุดคือเลี้ยงไก่ ร้อยละ 0.6

ส่วนการตัดสินใจวางแผนการเลี้ยงสัตว์ล่วงหน้านั้น ร้อยละ 81.5 64.6 และ 54.8 เป็นการตัดสินใจเลี้ยงกระบือ สุกร และโค ของสามีตามลำพังตามลำดับ จากข้อมูลดังกล่าวเป็นที่น่าสังเกตว่า ร้อยละ 28.6 เป็นการตัดสินใจวางแผนการเลี้ยงโคของแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม่บ้านเกษตรกรมีความสนใจ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนเลี้ยงสัตว์ใหญ่มากขึ้น และอีกร้อยละ 16.7 และ 15.4 เป็นการตัดสินใจร่วมกันของสามีและภรรยาในการวางแผนเลี้ยงโค และสุกรตามลำดับ ดังตารางที่ 21

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 21 การตัดสินใจวางแผนเลี้ยงสัตว์ล่วงหน้าของครอบครัวแม่บ้านเกษตรกร

การวางแผนเลี้ยงสัตว์	ภรรยาตัดสินใจ		สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกัน		สามีตัดสินใจ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
โค	24	28.6	14	16.7	46	54.8	84	47.4
กระบือ	3	11.1	2	7.4	22	81.5	27	15.3
สุกร	13	20.0	10	15.4	42	64.6	65	36.7
เป็ด-ไก่	-	-	1	100.0	-	-	1	0.6
รวม	40	22.6	27	15.3	110	62.1	177	100.0

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของแม่บ้านเกษตรกรในการเลี้ยงสัตว์ครอบครัว

ผู้วิจัยได้จำแนกข้อมูลในด้านการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ของแม่บ้านเกษตรกร โดยพิจารณาจากการมีส่วนร่วมปฏิบัติการเลี้ยงสัตว์ ร่วมในการจัดการเลี้ยงสัตว์ในครอบครัว จากการศึกษาพบว่าจากจำนวน 10 ข้อความ มี 7 ข้อความเท่านั้นที่มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้คือ

1. การมีส่วนร่วมในการให้อาหารสัตว์ ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.13
2. การมีส่วนร่วมในการผสมอาหารสัตว์และการเก็บรักษาอาหาร ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.89
3. การมีส่วนร่วมในการบันทึกการจัดการ ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.85

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4. การมีส่วนร่วมในการนำสัตว์ไปเลี้ยงและดูแลนอกสถานที่
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.83

5. การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาลูกสัตว์แรกเกิด ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.79

6. การมีส่วนร่วมในการทำความสะอาดโรงเรือนและตัวสัตว์
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.68

7. การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงอาหารและพืชอาหารสัตว์
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.42

และมีเพียง 1 ข้อความเท่านั้น ที่มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ การฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาด การกำจัดพยาธิ และการรักษาสัตว์ป่วยค่าคะแนนเฉลี่ย 1.10 และอีก 2 ข้อความแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมอยู่ในระดับที่ต่ำมากหรืออาจกล่าวได้ว่าไม่มีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ในครอบครัวเลย ได้แก่การมีส่วนร่วมในการสร้างและซ่อมแซมโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกและสงวนสัตว์พันธุ์ดี โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 0.68 และ 0.58 ตามลำดับ ดังตารางที่ 22

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 22 การมีส่วนร่วมของแม่บ้านเกษตรกรในการเลี้ยงสัตว์ในครอบครัว

ข้อความ	จำนวนผู้ให้ข้อมูล (ร้อยละ) ระดับการมีส่วนร่วม				ค่าคะแนนเฉลี่ย	อันดับ
	3	2	1	0		
1. การนำสัตว์ไปเลี้ยงและดูแลนอกสถานที่	76 (42.9)	36 (20.3)	35 (19.8)	30 (16.9)	1.83	4
2. การให้อาหารสัตว์ อาหารข้น อาหารหยาบ (หญ้าสด น้ำ ฯลฯ)	91 (51.4)	43 (24.3)	18 (10.2)	25 (14.1)	2.13	1
3. การผสมอาหารและการเก็บรักษาอาหาร (อาหารข้น อาหารหยาบ รำ ปลายข้าว ฟาง ฯลฯ)	80 (45.2)	39 (22.0)	18 (10.2)	40 (22.6)	1.89	2
4. การทำความสะอาดโรงเรือน และตัวสัตว์	54 (30.5)	54 (30.5)	27 (15.3)	42 (23.7)	1.68	6
5. การสร้างและซ่อมแซมโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	16 (9.0)	10 (5.6)	53 (29.9)	98 (55.4)	0.68	9
6. การฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาด การกำจัดพยาธิและการรักษาสัตว์ป่วย	35 (19.8)	26 (14.7)	30 (16.9)	86 (48.6)	1.10	8

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวนผู้ให้ข้อมูล (ร้อยละ) ระดับการมีส่วนร่วม				ค่าคะแนนเฉลี่ย	อันดับ
	3	2	1	0		
7. การคัดเลือกและสงวนสัตว์พันธุ์ดี(การจัดการผสมพันธุ์)	10 (5.6)	3 (1.7)	67 (37.9)	97 (54.8)	0.58	10
8. การปรับปรุงอาหารและพืชอาหารสัตว์	31 (17.5)	50 (28.2)	58 (32.8)	38 (21.5)	1.42	7
9. การดูแลลูกสัตว์ระยะแรกเกิด	44 (24.9)	68 (38.4)	50 (28.2)	15 (8.5)	1.79	5
10. การบันทึกการจัดการ (ระยะตั้งท้อง การคลอด หลังคลอด การสังเกตอาการผิดปกติของสัตว์)	53 (29.9)	61 (34.5)	47 (26.6)	16 (9.0)	1.85	3

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ ของแม่บ้านเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า จากจำนวน 10 ข้อความ มีเพียง 4 ข้อความเท่านั้นที่แม่บ้านเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในระดับที่ต่ำ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการติดตามข่าวสารการเกษตร ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.02 รองลงมาได้แก่ การเข้าร่วมในการพัฒนาสุขภาพสัตว์ (การป้องกันโรคระบาดสัตว์ การกำจัดพยาธิ และรับบริการรักษาสัตว์) ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 การเข้าร่วมชมการสาธิตผลและสาธิตวิธีทางด้านปศุสัตว์ ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.94 การเข้าร่วมเสนอหรือออกความคิดเห็น ตัดสินใจปัญหาขณะประชุมกลุ่มที่เป็นสมาชิก ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.82 อีก 6 ข้อความ แม่บ้านเกษตรกลุ่มตัวอย่าง มีส่วนร่วมในระดับที่ต่ำมาก หรืออาจกล่าวได้ว่า ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์เลย โดยเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

1. การเข้าร่วมประชุมกลุ่มที่ท่านเป็นสมาชิก ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.75
2. การเข้าร่วมรับฟังการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางด้านการเลี้ยงสัตว์จากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.05
3. การเข้าร่วมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ทางด้านปศุสัตว์ ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.05
4. การเข้าร่วมชมนิทรรศการทางด้านปศุสัตว์หรือตลาดนัดปศุสัตว์ ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.00
5. การเข้าร่วมในการปรับปรุงพันธุ์สัตว์ (การประกวดสัตว์ ผสมเทียม รับบริการสัตว์ พ่อพันธุ์) ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.00
6. การเข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มสตรีพัฒนาปศุสัตว์ ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.00

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 23 การมีส่วนร่วมของแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์

ข้อความ	จำนวนผู้ให้ข้อมูล (ร้อยละ) ระดับการมีส่วนร่วม				ค่าคะแนนเฉลี่ย	อันดับ
	3	2	1	0		
1. การมีส่วนร่วมประชุมกลุ่มที่ท่านเป็นสมาชิก	32 (18.1)	10 (5.6)	16 (9.0)	119 (67.2)	0.75	5
2. การมีส่วนร่วมรับฟังการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเลี้ยงสัตว์จากเจ้าหน้าที่บศุสัตว์	2 (1.1)	-	3 (1.7)	172 (97.2)	0.05	6
3. การมีส่วนร่วมเสนอหรือออกความคิดเห็น ตัดสินใจ ปัญหาขณะประชุมกลุ่มที่เป็นสมาชิก	36 (20.3)	19 (10.7)	-	122 (68.9)	0.82	4
4. การมีส่วนร่วมติดตามข่าวสารการเกษตรแลการเลี้ยงสัตว์	17 (9.6)	22 (12.4)	87 (49.2)	51 (28.8)	1.02	1
5. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพสัตว์ (การป้องกันโรคระบาดสัตว์ การกำจัดพยาธิและรับบริการรักษาสัตว์)	37 (20.9)	26 (14.7)	14 (7.9)	100 (56.5)	1.00	2

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวนผู้ให้ข้อมูล (ร้อยละ) ระดับการมีส่วนร่วม				ค่าคะแนนเฉลี่ย	อันดับ
	3	2	1	0		
6. การมีส่วนร่วมชมการสาธิตผลและสาธิตวิธีทางด้านปศุสัตว์	37 (20.9)	22 (12.4)	12 (6.8)	106 (59.9)	0.94	3
7. การมีส่วนร่วมชมนิทรรศการทางด้านปศุสัตว์ หรือตลาดนัดปศุสัตว์	-	-	-	177 (100)	0.00	8
8. การมีส่วนร่วมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ทางด้านปศุสัตว์	2 (1.1)	-	3 (1.7)	172 (97.2)	0.05	6
9. การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพันธุ์สัตว์ (การประกวดสัตว์ ผสมเทียมรับบริการสัตว์ พ่อพันธุ์)	-	-	-	177 (100)	0.00	8
10. การมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มสตรีพัฒนาปศุสัตว์	-	-	-	177 (100)	0.00	8

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของแม่บ้านเกษตรกรในการตัดสินใจพัฒนาการเลี้ยงสัตว์

ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ของแม่บ้านเกษตรกรแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มในแต่ละเรื่องดังนี้

1. อายุ แบ่งออกเป็นกลุ่มที่มีอายุ 35 ปี และต่ำกว่า กับกลุ่มที่มีอายุสูงกว่า 35 ปีขึ้นไป
2. ระดับการอ่านหนังสือภาษาไทยออก แบ่งออกเป็นกลุ่มที่มีการอ่านหนังสือได้ถึงอ่านได้คล่อง กับกลุ่มที่อ่านหนังสือไม่ออกเลย
3. ระยะเวลาการสมรส แบ่งออกเป็นกลุ่มที่สมรสมาแล้ว 20 ปี และต่ำกว่า กับกลุ่ม ที่สมรสมาแล้วมากกว่า 20 ปีขึ้นไป
4. รายได้ แบ่งออกเป็นกลุ่มที่มีรายได้เท่ากับรายได้เฉลี่ยและต่ำกว่า กับกลุ่มที่มีรายได้สูงกว่ารายได้เฉลี่ย
5. พื้นที่ทำกิน แบ่งออกเป็นกลุ่มที่มีพื้นที่ทำกิน 10 ไร่ และต่ำกว่า กับกลุ่มที่มีพื้นที่ทำกินมากกว่า 10 ไร่
6. แรงงานในครอบครัวที่ทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ แบ่งออกเป็นกลุ่มที่มีแรงงาน 3 คน และต่ำกว่ากับกลุ่มที่มีแรงงานในครอบครัวมากกว่า 3 คน

ผลการวิเคราะห์พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจจัดหาแหล่งอาหารสัตว์และการตัดสินใจวางแผนการเลี้ยงสัตว์ ส่วนรายได้มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจจัดหาแหล่งอาหารสัตว์ และการตัดสอนใจจัดหาเครื่องทุ่นแรง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 24)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 24 ค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของแม่บ้านเกษตรกรที่ทำการศึกษากับการตัดสินใจในการเลี้ยงสัตว์

ลักษณะพื้นฐาน	การคัดเลือกพันธุ์	แหล่งอาหาร	การป้องกันกำจัดโรคฯ	การนำเทคโนโลยีมาใช้ฯ	การจัดหาเครื่องทุ่นแรงฯ	แหล่งสินเชื่อ	การขายสัตว์เลี้ยง	การวางแผนเลี้ยงสัตว์
อายุ	0.59	6.36*	4.94	2.48	2.44	0.49	0.55	6.27*
ระดับการอ่านหนังสือภาษาไทยออก	0.09	0.09	0.89	1.92	1.73	1.38	2.91	1.89
ระยะเวลาการสมรส	3.30	1.30	2.58	1.16	2.20	1.39	0.39	2.56
แรงงานในครอบครัวที่ทำการเกษตร และเลี้ยงสัตว์	0.65	0.87	2.85	1.00	0.84	0.68	0.76	2.40
พื้นที่ทำกิน	0.34	1.74	0.70	0.94	0.11	1.30	1.87	0.51
รายได้	0.97	13.43*	5.58	5.69	9.29*	2.08	1.75	3.37

* = 0.05

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แม่บ้านเกษตรกรที่ทำการศึกษา 177 รายนั้น ทั้งหมดเป็นผู้เลี้ยงสัตว์ โดยสามีเป็นผู้ตัดสินใจคัดเลือกอาหารสัตว์เพียงคนเดียว 104 ราย สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกัน 47 ราย และภรรยาตัดสินใจเพียงคนเดียว 26 ราย (ตารางที่ 25) ค่าของไคสแควร์บอกให้ทราบว่า รายได้ของครอบครัวในรอบปีที่ผ่านมากับการตัดสินใจเลือกอาหารสัตว์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 25 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับการตัดสินใจเลือกอาหารสัตว์

รายได้	ภรรยาตัดสินใจ	สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกัน	สามีตัดสินใจ	รวม
รายได้เท่ากับรายได้เฉลี่ยและต่ำกว่า	12	39	81	132
รายได้สูงกว่ารายได้เฉลี่ย	14	8	23	45
รวม	26	47	104	177

$X^2.05, 2 = 5.99$ X^2 ที่คำนวนได้ = 13.43* C = 0.17

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แม่บ้านเกษตรกรที่ทำการศึกษา 177 ราย มีการตัดสินใจจัดหาแรงงานสัตว์เครื่องทุ่นแรงทั้งหมด แม่บ้านเกษตรกรเหล่านี้มีรายได้ เท่ากับรายได้เฉลี่ยและต่ำกว่า 132 ราย จะมีการตัดสินใจจัดหาแรงงานร่วมกันระหว่างสามีและภรรยา 80 ราย ส่วนแม่บ้านเกษตกรที่มีรายได้ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ย45รายมีการตัดสินใจจัดหาแรงงานร่วมกันระหว่างสามีและภรรยา 30 ราย (ตารางที่ 26) ค่าของการทดสอบด้วยไคสแควร์บอกให้ทราบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างรายได้ของครอบครัวแม่บ้านเกษตรกรกับการจัดหาแรงงานสัตว์ เครื่องทุ่นแรงและอุปกรณ์การเกษตร จากผลการวิจัยนี้ ผู้ทำการวิจัยตั้งข้อสังเกตว่า รายได้ของแม่บ้านเกษตรกร อาจมีส่วนให้มีการจัดสรรทรัพยากรแรงงานระหว่างงานในบ้าน และไร่นาให้เกิดความสอดคล้องกัน

ตารางที่ 26 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการตัดสินใจจัดหาอุปกรณ์การเกษตร เครื่องทุ่นแรง และสัตว์ใช้งาน

รายได้	ภรรยาตัดสินใจ	สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกัน	สามีตัดสินใจ	รวม
รายได้เท่ากับรายได้เฉลี่ยและต่ำกว่า	4	80	48	132
รายได้สูงกว่ารายได้เฉลี่ย	6	30	9	45
รวม	10	110	57	177

X^2, .05, 2 = 5.99 X^2 ที่คำนวนได้ = 9.29* C = 0.22

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แม่บ้านเกษตรกรที่ได้ทำการศึกษา มีการเลี้ยงสัตว์และคัดเลือกอาหารสัตว์ ซึ่งแม่บ้านเกษตรกรเหล่านี้ มีอายุ 35 ปี และต่ำกว่า 80 ราย โดยสามีเป็นผู้ตัดสินใจคัดเลือกอาหารสัตว์เพียงคนเดียว 43 ราย ส่วนแม่บ้านเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า 35 ปี มี 91 ราย โดยสามีเป็นผู้ตัดสินใจคัดเลือกอาหารสัตว์ 55ราย (ตารางที่ 27) ค่าของการทดสอบด้วยไคสแควร์บอกให้ทราบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างอายุของแม่บ้านเกษตรกรกับการตัดสินใจเลือกอาหารสัตว์

ตารางที่ 27 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการตัดสินใจเลือกอาหารสัตว์

อายุ (ปี)	ภรรยาตัดสินใจ	สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกัน	สามีตัดสินใจ	รวม
35 ปี และต่ำกว่ากว่า	18	19	43	80
อายุสูงกว่า 35 ปี	8	28	55	91
รวม	26	47	98	171

$X^2, .05, 2 = 5.99$ X^2 ที่คำนวนได้ = 6.36* C = 0.19

แม่บ้านเกษตรกรที่ได้ทำการศึกษา 177 ราย มีการวางแผนการเลี้ยงสัตว์ล่วงหน้า ซึ่งแม่บ้านเกษตรกรเหล่านี้ มีอายุ 35 ปี และต่ำกว่า 83 ราย โดยสามีเป็นผู้ตัดสินใจวางแผนเลี้ยงสัตว์เพียงลำพัง 44 ราย ส่วนแม่บ้านเกษตรกรที่มีอายุสูงกว่า 35 ปี 94 ราย โดยสามีเป็นผู้ตัดสินใจวางแผนเลี้ยงสัตว์ 66 ราย (ตารางที่ 28) ค่าของการทดสอบด้วยไคสแควร์ บอกให้ทราบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างอายุของแม่บ้านเกษตรกรกับการวางแผนการเลี้ยงสัตว์ล่วงหน้า

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 28 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุการตัดสินใจวางแผนการเลี้ยงสัตว์ล่วงหน้า

อายุ (ปี)	ภรรยาตัดสินใจ	สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกัน	สามีตัดสินใจคนเดียว	รวม
35 ปี และต่ำกว่า	25	14	44	83
สูงกว่า 35 ปี	15	13	66	94
รวม	40 (22.6)	27 (15.3)	110 (62.1)	177 (100.00)

X^2, .05, 2 = 5.99 X^2 ที่คำนวนได้ = 6.27* C = 0.19

ผลการวิเคราะห์ส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมกับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ในครอบครัว

ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ ในครอบครัวของแม่บ้านเกษตรกรกับตัวแปรทางด้านลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของแม่บ้านเกษตกรพบว่ามีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ในครอบครัว คือพื้นที่ทำกิน ($r = 0.149$) ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ทั่วไป ($r = 0.139$) จากนั้นได้แก่ รายได้ในรอบปีที่ผ่านมา ($r = 0.093$) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตร ($r= 0.064$) แรงงานในครอบครัวที่ทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ ($r = 0.057$) การเป็นสมาชิกกลุ่มในสังคม ($r=0.018$) จำนวนบุตร ($r = -0.044$) ระยะเวลาการสมรส ($r = -0.093$) อายุ ($r = -0.105$) พบว่าเกือบจะไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ของแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งทดสอบแล้วว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งปฏิเสธสมมุติฐานของการวิจัยสามารถอธิบายเรียงตามลำดับ จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

1. **พื้นที่ทำกิน** ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำ (r) = 0.149 แสดงว่า พื้นที่ทำกินไม่มีความสัมพันธ์ และมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ในครอบครัวของแม่บ้านเกษตรกร

2. **ความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ทั่วไป**

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำ (r) = 0.139 แสดงว่า ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ทั่วไป ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ของแม่บ้านเกษตรกร

3. **รายได้** ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำ (r) = 0.093 แสดงว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ ในครอบครัวแม่บ้านเกษตรกร

4. **การติดต่อกับเจ้าหน้าที่** ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำ (r) = 0.064 แสดงว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ของแม่บ้านเกษตรกร

5. **จำนวนแรงงานในครอบครัวที่ทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์** ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำ (r) = 0.057 แสดงว่า จำนวนแรงงานในครอบครัวที่ทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ในครอบครัว ของแม่บ้านเกษตรกร

6. **การเป็นสมาชิกกลุ่ม** ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำ (r) = 0.018 แสดงว่า การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ ในครอบครัว

7. **จำนวนบุตร** ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นลบ (r) = -0.044 แสดงว่า จำนวนบุตรไม่ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ในครอบครัว

8. **ระยะเวลาการสมรส** ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นลบ (r) =-0.094 แสดงว่า ระยะเวลาการสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์

9. **อายุ** ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำ (r) = 0.105 แสดงว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ในครอบครัว ดังตารางที่ 29

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 29 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับการมีส่วนร่วมของแม่บ้านเกษตรกรในการเลี้ยงสัตว์ในครอบครัว

ตัวแปรตาม/ค่าสถิติ ตัวแปรอิสระ	การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ในครอบครัว	
	Correlation Coefficient (r)	t - Value
1. อายุ	0.105	1.359
2. ระยะเวลาการสมรส	-0.094	-1.201
3. จำนวนบุตร	-0.044	-0.569
4. จำนวนแรงงานที่ทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์	0.057	0.739
5. พื้นที่ทำกิน	0.149	1.945
6. รายได้ในรอบปีที่ผ่านมา	0.093	1.212
7. การเป็นสมาชิกกลุ่มในสังคม	0.018	0.231
8. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตรหรือเจ้าหน้าที่บริการสัตว์	0.064	0.828
9. ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ทั่วไป	0.139	1.805

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ผลการวิเคราะห์ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาการเลี้ยงสัตว์

ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรอิสระ 4 ตัว จากจำนวนตัวแปรทั้งหมด 9 ตัว มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ กับการมีส่วนร่วมของแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ จากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์ในทางบวกถึงลบ สามารถนำมายืนยันในข้อสมมุติฐานที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

1. **การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมทางสังคม** มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ จากการทดสอบค่าทางสถิติพบว่าตัวแปรทั้งสองไม่เป็นอิสระต่อกัน กล่าวคือ มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.539 ซึ่งแสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทางบวกและมาก กล่าวคือการที่แม่บ้านเกษตรกรได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมย่อมเป็นตัวก่อให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์

2. **การติดต่อกับเจ้าหน้าที่** มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ จากผลการทดสอบค่าทางสถิติพบว่าตัวแปรทั้งสองเป็นอิสระต่อกัน กล่าวคือมีความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปร เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.324 ซึ่งแสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับปานกลางกล่าวคือ ถ้าแม่บ้านได้ติดต่อเจ้าหน้าที่เกษตรและปศุสัตว์ ได้รับคำชี้แจงแนะนำในการเลี้ยงสัตว์ย่อมก่อให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์

3. **ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ทั่วไป** มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ จากการทดสอบค่าทางสถิติพบว่าตัวแปรทั้งสองไม่เป็นอิสระต่อกัน กล่าวคือมีความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปร เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.208 ซึ่งแสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทางบวกและต่ำ ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การที่แม่บ้านเกษตรกรมีความรู้ความ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ทั่วไป ย่อมจะทำให้มีแนวโน้มเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์มากขึ้น

4. **รายได้ในรอบปีที่ผ่านมา** มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ จากการทดสอบค่าทางสถิติพบว่าตัวแปรทั้งสองไม่เป็นอิสระต่อกัน กล่าวคือ มีความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .237 แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทางบวกและต่ำ กล่าวคือ ฐานะทางเศรษฐกิจของแม่บ้านเกษตรกรดี หมายถึงมีรายได้จากการขายผลผลิตมาก ย่อมก่อให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์มากขึ้น

สำหรับตัวแปรอิสระอีก 5 ตัว ได้แก่ อายุ ระยะเวลาการสมรส จำนวนบุตร จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ พื้นที่ทำกิน ผลการวิเคราะห์พบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการมีส่วนร่วมของแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ ดังนี้คือ

1. **จำนวนบุตร** ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ จากการทดสอบทางสถิติ พบว่าตัวแปรเป็นอิสระต่อกัน กล่าวคือ ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.131 ซึ่งแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทางบวก และแทบจะไม่มีความสัมพันธ์เลย ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า จำนวนบุตรของแม่บ้านเกษตรกรจะมีมากหรือน้อยก็ตาม ไม่ก่อให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์

2. **พื้นที่ทำกิน** ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ ของแม่บ้านเกษตรกร จากการทดสอบทางสถิติพบว่า ตัวแปรเป็นอิสระต่อกัน กล่าวคือ ไม่มีความสัมพันธ์กันในระหว่างตัวแปร เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)= -0.067 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทางลบและแทบจะไม่มีความสัมพันธ์เลย กล่าวคือ แม่บ้านเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำกินมากไม่เป็นตัวที่ก่อให้เกิด หรือทำให้แม่บ้านเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3. อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ของแม่บ้านเกษตรกร จากการทดสอบทางสถิติ พบว่าตัวแปรทั้งสองเป็นอิสระต่อกันกล่าวคือไม่มีความสัมพันธ์ในระหว่างตัวแปร เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.035 แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทางลบและแทบจะไม่มีความสัมพันธ์เลย ซึ่งผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า อายุของแม่บ้านเกษตรกรไม่เป็นตัวก่อให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์

4. **จำนวนแรงงานที่ทำการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์** ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ของแม่บ้านเกษตรกร จากการทดสอบทางสถิติ พบว่าตัวแปรทั้งสองมีอิสระต่อกัน กล่าวคือไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.015 แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทางบวก และแทบไม่มีความสัมพันธ์เลย ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าจำนวนแรงงานที่ทำการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์ไม่ก่อให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์เลย

5. **ระยะเวลาการสมรส** ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ของแม่บ้านเกษตรกร จากการทดสอบทางสถิติพบว่าตัวแปรทั้งสองเป็นอิสระต่อกัน กล่าวคือไม่มีความสัมพันธ์กันในระหว่างตัวแปร เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = -0.024 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางลบ และแทบจะไม่มีความสัมพันธ์เลย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าระยะเวลาการสมรสไม่ก่อให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ ดังตารางที่ 30

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 30 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรอิสระกับการมีส่วนร่วมของแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์

ตัวแปรตาม/ค่าสถิติ ตัวแปรอิสระ	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์	
	Correlation Coefficient (r)	t - Value
1. อายุ	0.035	0.430
2. ระยะเวลาการสมรส	-0.024	-0.300
3. จำนวนบุตร	0.131	1.640
4. แรงงานในครอบครัวที่ทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์	0.015	0.180
5. พื้นที่ทำกิน	-0.067	-0.840
6. รายได้ในรอบปีที่ผ่านมา	0.237	3.030*
7. การเป็นสมาชิกกลุ่มในสังคม	0.539	8.960**
8. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตรหรือเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	0.324	4.260**
9. ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ทั่วไป	0.208	2.640*

* = p < .01

** = P < .001

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตอนที่ 4 ปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์

จากตารางที่ 31 แสดงถึงปัญหาในการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ของแม่บ้านเกษตรกรโดยแม่บ้านร้อยละ 17.6 มีปัญหาเรื่องของการขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดการฝึกอบรมด้านการเลี้ยงสัตว์มากที่สุด รองลงมาคือร้อยละ 14.9 ในการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์มักจะพบปัญหาการตายของสัตว์

ทางด้านความต้องการของแม่บ้านเกษตรกร ในการมีส่วนร่วมพัฒนาการเลี้ยงสัตว์พบว่า แม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 91.0 มีความต้องการให้รัฐสนับสนุนยาถ่ายพยาธิสัตว์ และการบริการรักษาสัตว์ป่วย เนื่องจากเป็นผลสืบเนื่องจากการตายของสัตว์นั่นเอง รองลงมาร้อยละ 88.7 แม่บ้านเกษตรกรต้องการการฝึกอบรมและเข้ารับฟังคำแนะนำการเลี้ยงสัตว์ การเผยแพร่ข่าวสารการเลี้ยงสัตว์การรวมกลุ่มสตรีพัฒนาปศุสัตว์ สนับสนุนแร่ธาตุ อาหารเสริมสำหรับสัตว์ การบริการของหน่วยสัตวแพทย์เคลื่อนที่ การเยี่ยมบ้านของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ จำนวนเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ อาหารสัตว์และยารักษาในราคาถูก ตามลำดับดังตารางที่ 32

และในการวิจัยครั้งนี้ แม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 54.8 ได้ให้ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ โดยสามารถแยกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้

1. แม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 20.9 ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีบริการของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ และควรสนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่ให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน

2. แม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 17.7 ให้ข้อเสนอแนะว่ารัฐควรเปิดโอกาสให้สตรีเข้ารับการฝึกอบรมแนะนำการเลี้ยงสัตว์โดยตรง

3. แม่บ้านเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 16.8 ให้ข้อเสนอแนะว่ารัฐควรหาตลาดขายผลผลิตสัตว์ที่แน่นอนอีกทั้งควรมีการพยุงราคาสัตว์ให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4. การกระจายข่าวสารการเลี้ยงสัตว์ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ และอื่น ๆ แม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 10.9 เสนอแนะให้มีการกระจายข่าวสารการเลี้ยงสัตว์ให้กับกลุ่มแม่บ้านโดยตรง

5. แม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 10.4 ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีคลังวัคซีน เวช-ภัณฑ์ และยาสัตว์ภายในหมู่บ้านตนเอง

6. แม่บ้านเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 8.6 ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีพ่อพันธุ์สัตว์ไว้ประจำหมู่บ้าน ทั้งพันธ์โค กระบือ สุกร และไก่

7. ในการมีส่วนร่วมในการตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ และการจัดกองทุนหมุนเวียนสำหรับการเลี้ยงสัตว์ เป็นข้อเสนอแนะของแม่บ้านเกษตรกรในร้อยละ 5.0 เท่ากัน

8. แม่บ้านเกษตรกรได้เสนอให้รัฐมีการควบคุมราคาอาหารสัตว์และยาสัตว์ให้มีราคาคงที่ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาแม่บ้านต้องประสบปัญหาวัตถุดิบอาหารสัตว์ในราคาที่แพง ดังตารางที่ 33

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 31 ปัญหาในการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์

ลำดับที่	ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
1.	ขาดความรู้ความเข้าใจและขาดการฝึกอบรมด้านการเลี้ยงสัตว์	134	17.6	ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ
2.	การตายของสัตว์เลี้ยง	114	14.9	
3.	การบริการของเจ้าหน้าที่บศุสัตว์ไม่ทั่วถึง	109	14.3	
4.	อาหารและยารักษาสัตว์ราคาแพง	108	14.1	
5.	เงินทุน	89	11.7	
6.	ขาดแคลนอาหารและหญ้าสดในฤดูแล้ง	84	11.0	
7.	ขาดแคลนพันธุ์สัตว์	61	8.0	
8.	ขาดแคลนอาหารเสริม และยาถ่ายพยาธิสัตว์	25	3.3	
9.	ขาดแคลนวัคซีน	20	2.6	
10.	ขาดแคลนแหล่งน้ำ	16	2.1	
11.	ขาดแคลนแรงงาน	3	0.4	

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 32 ความต้องการในการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์

ลำดับที่	ความต้องการ	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
1.	สนับสนุนวัคซีน ยาถ่ายพยาธิ และการรักษาสัตว์ป่วย	161	91.0	ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ
2.	การอบรม และให้คำแนะนำการเลี้ยงสัตว์	157	88.7	
3.	เผยแพร่ข่าวสารการเลี้ยงสัตว์	93	52.5	
4.	การรวมกลุ่มสตรีพัฒนาปศุสัตว์	73	41.2	
5.	สนับสนุนแร่ธาตุ อาหารเสริมสำหรับสัตว์	72	40.7	
6.	การรับบริการหน่วยสัตวแพทย์เคลื่อนที่	69	39.0	
7.	การเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	64	36.4	
8.	เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ให้มีมากขึ้น	31	17.5	
9.	ต้องการ อาหารสัตว์ ยารักษาโรคในราคาถูก	24	13.6	

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 33 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
1.	ในส่วนเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์บริการไม่เพียงพอ ควรสนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่ให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน	46	20.9	ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ
2.	รัฐบาลควรที่จะเปิดโอกาสให้แม่บ้านเข้ารับการอบรมแนะนำการเลี้ยงสัตว์	39	17.7	
3.	ควรมีตลาดขายผลผลิตสัตว์ที่แน่นอนและควรพยุงราคาสัตว์ให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่	37	16.8	
4.	ควรกระจายข่าวสารการเลี้ยงสัตว์สู่กลุ่มแม่บ้านโดยตรง	24	10.9	
5.	ควรมีคลังวัคซีน เวชภัณฑ์สำหรับ แม่บ้านเกษตรกร	23	10.4	
6.	การกระจายพ่อพันธุ์ และสัตว์พันธุ์ดีสู่แม่บ้านเกษตรกร	19	8.6	
7.	การมีส่วนร่วมในการตั้งกลุ่มสตรีพัฒนาปศุสัตว์	11	5.0	
8.	รัฐควรจัดเงินกองทุนหมุนเวียนสำหรับการเลี้ยงสัตว์โดยตรง	11	5.0	
9.	ควรมีการควบคุมราคาอาหารสัตว์และยาสัตว์ ให้มีราคาคงที่	10	4.6	

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved